

“Danmark er danskernes land”: Højrepopulistisk diskurs i Danmark

Silas L. Marker, tilknyttet forsker, Center for Information og Boblestudier, Institut for Kommunikation, Københavns Universitet

Denne artikel undersøger dansk højrepopulisme anno 2019 gennem en kvalitativ diskursanalyse af en række centrale tekster fra partierne Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti. Det konkluderes, at begge partier konstruerer en folkelig identitet i form af 'danskerne' i en antagonistisk relation til de muslimske indvandrere og en elite, om end antagonismen til eliten er stærkest hos Nye Borgerlige.

Introduktion

Med en tilbagegang på 12,4 procentpoint til Dansk Folkeparti kan folketingsvalget i 2019 siges at være et nederlag for højrepopulismen i Danmark. På den anden side opnåede det mere højreradikale parti Nye Borgerlige valg for første gang, mens Stram Kurs lige akkurat ikke fik et mandat. Kombineret med situationen i resten af Europa samt USA tyder intet på, at højrepopulismen alt i alt er på tilbagetog.

Hverken i den offentlige eller den akademiske diskussion er der dog enighed om, hvad populisme er, hvem der er populist, og hvorfor. For at undersøge højrepopulismen i Danmark benytter denne artikel Laclau og Essex-skolens diskursive populismebegreb til at foretage en komparativ diskursanalyse af partierne Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti med henblik på at afdække, hvordan de konstruerer 'danskerne' som et *os*, det vil sige en folkelig, kollektiv identitet i modsætning til *dem*, der ekskluderes fra 'folket.' Netop disse partier er valgt, fordi de jævnligt associeres med højrepopulismen i den offentlige debat, men det defineres sjældent, hvad denne association indebærer. Denne artikel svarer på netop dette spørgsmål: *Hvorledes* udtrykker højrepopulistisk diskurs sig gennem de to partier?

Forskningslitteraturen om dansk populisme er vokset stødt de sidste 20 år (se fx Andersen 2000; Bächler og Hopmann 2017; Dyrberg 2001; Green-Pedersen og Odmalm 2008; Gryns 2005; Judis 2016; Klages 2003; Kosiara-Pedersen 2019; Meret og Siim 2013; Mudde 2007; Mudde og Kaltwasser 2015; Southwell og Lindgren 2013; Svåsand 1998; Vigsø 2011), men den foretager enten ikke en systematisk diskursanalyse (men undersøger fx et partis opbygning eller vælgerbase) eller fokuserer på politiske enkeltområder. Derudover er meget af forskningen af ældre dato, hvorfor den ikke analyserer nyere

aktører som Nye Borgerlige, eller overfladisk, eksempelvis fordi dansk populisme analyseres som en lille del af skandinavisk eller nordeuropæisk populisme. Ambitionen med denne artikel er at give et billede af dansk højrepopulistisk diskurs, som den ser ud aktuelt, ved at se på året 2019.

Indledningsvis karakteriseres og kritiseres en række af de dominerende tilgange i populismelitteraturen, der efterfølgende forkastes til fordel for Laclau og Essex-skolens populismebegreb, der derefter bruges til at analysere den højrepopulistiske diskurs i Danmark anno 2019. Her argumenteres det, at identiteten 'danskerne' ikke synes at have noget klart definerbart positivt indhold men konstrueres som en kollektiv identitet i modsætning til folkets *konstitutive udenfor* udgjort af en elite (især bestående af politikere fra andre partier) og de muslimske indvandrere.

Et omstridt begreb

Populisme er notorisk svært at definere, og forskellige tilgange har gennem tiden givet og giver stadig forskellige svar på, hvad det er. Den *socioøkonomiske tilgang* definerer det som "et svar på modernitetens problemer og konsekvenser" fra 'moderniseringens tabere' (Stewart 1969, 180–81; se også Cardoso og Faletto 1979; Germani 1978). Den *politisk-strategiske tilgang* ser på tværs af sine forskellige versioner populismen som en politisk organisationsform eller mobiliseringsmetode præget af 1) en lav grad af institutionalisering og 2) en personalistisk leder, der legemliggør folkets vilje, og 3) et direkte, umedieret forhold mellem lederen og dennes følgere (Barr 2009; Jansen 2015; Roberts 1995; Weyland 2001, 14). Den *idémæssige tilgang* anser populismen for værende "en ideologi, der ser samfundet som grundlæggende inddelt i to homogene og antagonistiske grupper, 'det rene folk' versus 'den korrupte elite', og som argumenterer for, at politik skal være et udtryk for folkets fællesvilje" (Mudde 2004, 543; se også Canovan 1999; Jagers og Walgrave 2007; Knight 1998; Moffitt og Tormey 2014; Müller 2016; Stanley 2008).

De nævnte tilgange har hver deres meritter men er alligevel utilstrækkelige til at forstå den danske højrepopulisme. Fordelen ved den socioøkonomiske tilgang er, at den som *efterspørgselsorienteret* tilgang i højere grad end de *udbudsorienterede* tilgange forsøger at svare på *hvorfor* populismen aktuelt nyder stor opbakning (Mudde 2007). Ulempen er, at det er svært at etablere en kausal relation mellem et sæt af socioøkonomiske forhold (eksempelvis stigende ulighed og indvandring) og fremkomsten af populistiske partier eller bevægelser, medmindre man antager en økonomisk determinisme (Laclau 2011; Westlind 1996, 52ff, 77). Styrken ved den politisk-strategiske tilgang er, at den etablerer nogle let operationaliserbare, nødvendige og tilstrækkelige betingelser for populismen, der både klargør, hvad man skal lede efter samt hvilke tilfælde, der *ikke* kategoriserer under populisme. Ulempen er, at den ikke kan 'rejse'; de organisatoriske aspekter, som tilgangen etablerer som nødvendige betingelser for populismen, kendetegner langt fra alle populistiske partier. Typen af lederskab og graden af institutionalisering synes at være

en kontingent snarere end en nødvendig egenskab ved populisme. (Aslanidis 2017, 269; Hawkins 2010, 40; March 2007, 65; Mudde og Rovira Kaltwasser 2013, 154). Styrken ved den idémæssige tilgang er, at den er afgrænset og dermed tydelig vedrørende hvad der *ikke* er populisme, og at den er let operationaliserbar. Ulempen er, at den ved at modstille populisme med elitisme og pluralisme synes at begå en kategorifejl. Det er en rudimentær metodologisk regel, at man, når man diskuterer antitetiske begreber, skal sammenligne begreber på samme begrebshierarkiske niveau. Hvis populisme er en ideologi, må det medføre, at elitisme og pluralisme også er ideologier. Men medmindre vi er villige til at strække disse begreber ud over det rimelige, synes det ikke at kunne være tilfældet (se Aslanidis 2016, 91)

Essex-skolen og den diskursive tilgang

I stedet for de ovennævnte tilgange anvendes i denne artikel den *diskursive* tilgang, der særligt er influeret af Laclau og den såkaldte Essex-skole. Ifølge Laclaus definition

“involverer populismen en inddeling af den sociale scene i to lejre. Denne opdeling antager [...] tilstedeværelsen af nogle privilegerede signifikanter, som i sig selv kondenserer betegnelsen af en hel antagonistisk lejr (‘regimet’, ‘oligarkiet’, ‘de magtfulde grupper’, og så videre for fjendens vedkommende; ‘folket’, ‘nationen’, ‘det tavse flertal’ og så videre for den undertrykte *underdog* – disse signifikanter kræver selvfølgelig en artikulation i forhold til den kontekstuelle historie.” (2005a, 87)

For Laclau er populismen ikke en ideologi med et konkret indhold men derimod en *artikulationslogik*: En populistisk aktør er “ikke populistisk, fordi den har noget populistisk indhold i sin politik eller ideologi, men fordi den viser en særlig *artikulationslogik* for dette indhold – uanset hvad dette indhold er” (Laclau 2005b, 33). Dette populismebegreb er *kontinueret* i modsætning til *diskret*: Populisme er et gradsspørgsmål eller spektrum, på hvilket en aktør kan agere mere eller mindre populistisk, alt efter i hvor høj grad man benytter sig af de populistiske værktøjer (Laclau 2005a, 154).

Hegemoni og folket som tom signifiant

Folket som figur spiller åbenlyst en central rolle i populismen, hvilket allerede fremgår af selve begrebet *populisme*, der er afledt af det latinske ord for folk, *populus*. I moderne vestlig politisk teori har folket traditionelt været anset som det, hvorudfra politisk legitimitet vokser (Canovan 2005; Marchart 2007). Folket er dog med Laclaus terminologi en *tom signifiant* (Laclau 2005a, 162), det vil sige et udtryk, der ikke betegner nogen allerede givet og empirisk verificerbar entitet. ‘Folket’ refererer i politiske sammenhænge aldrig

til alle bosiddende på et givet territorium, men involverer altid en eksklusion (Abts og Rummens 2007; Agamben 2015; Bosteels 2016; Canovan 1984; 2005; Näsström 2007). Derfor er det populistiske folk mindre end alle, men hævder at være alle: “For at få ‘folket’ i en populistisk forstand, har vi brug for [...] en *plebs*, der hævder at være den eneste legitime *populus* – en del, der gerne vil fungere som fællesskabets helhed.” (Laclau 2005a, 81). Populismens folk betegner således en del, der på synekdochisk vis hævder at fungere som hele folket.

Populismen er i sine forskellige varianter et forsøg på at give den tomme signifiant ‘folket’ betydning og sedimentere denne. *Hvilken* identitetsgruppe, der får succes med at kunne “være” folket er et spørgsmål om *hegemoni*: “En klasse eller en gruppe opfattes som hegemonisk, når den ikke er lukket i et snævert korporativt perspektiv, men præsenterer sig selv som indfrier af de bredere målsætninger om enten frigørelse eller sikring af orden for brede masser af befolkningen.” (Laclau 2007, 43). Den hegemoniske kamp er altså en kamp for få anerkendt sit eget politiske projekt og sine egne interesser som ‘de universelle’ eller ‘alles’ interesser, altså få anerkendt sig selv som værende den sande referent for signifianten ‘folket’.

Differens- og ækvivalenslogik

Man kan med Laclau skelne mellem to forskellige måder at anskue det politiske på: En *differenslogik* og en *ækvivalenslogik*.

Ifølge differenslogikken er der ingen uoverkommelige sociale modsætninger i samfundet og ingen modsatrettede interesser eller krav, der ikke kan tilfredsstilles af de politiske institutioner. Forskelle kan leve side om side og indgå kompromiser. Denne logik kan også kaldes institutionel, fordi den så at sige er administrationens eller forhandlingsbordets logik (Laclau og Mouffe 2014, 117; Laclau 2005b, 36).

Populistisk diskurs kendetegnes derimod af en ækvivalenslogik, der italesætter samfundet som et konfliktfelt opdelt i et *dem* og et *os*, der ikke kan forenes. I denne logik forbindes heterogene krav og identiteter, der ikke umiddelbart har noget med hinanden at gøre, i en ækvivalenskæde, der kan forstås som én kollektiv identitet eller *blok* i form af ‘folket’ og ‘eliten’. (Laclau 2005b, 36–37). Hvor differenslogikken kunne kaldes forhandlingsbordets logik, kan ækvivalenslogikken på grund af dens kompromisløshed siges at være krigens logik.

På grund af signifianternes mangel på fælles positivt indhold, har en ækvivalenskæde brug for noget uden for sig selv til at stabilisere sig, det vil sige et *konstitutivt udenfor*, som identiteterne i ækvivalenskæden er sammen om at ekskludere og være *antagonistiske* til (Laclau 1990, 32; 2005a, 117). En antagonistisk relation defineres som en situation, i hvilken *A*'s tilstedeværelse forhindrer *B* i fuldt og helt at være sig selv (Laclau og Mouffe 2014, 111). Her ses en bemærkelsesværdig dobbelthed: På den ene side umuliggør *de* (‘eliten’) folkets bliven 100% sig selv. *De* er skyld i *vores* miserable tilstand.

På den anden side har *vi* netop brug for *dem*, så de kan ekskluderes. Fjendtliggørelsen af *dem* er en nødvendig betingelse for *os*.

Nodalpunkter og artikulationer

De tomme signifikanter ‘folket’ og ‘eliten’ fungerer som *nodalpunkter* for populismens ækvivalenskæder (Laclau 2005a, 96). Et nodalpunkt er en signifiant, der midlertidigt stopper og fikserer den frie strøm af tegn og betydning i en diskurs ved at antage en universel, strukturerende funktion, det vil sige ‘skabe orden’ i diskursen (Laclau og Mouffe 2014, 100). Et nodalpunkt kommer således til at fungere som et center for en ækvivalenskæde; et privilegeret moment, der giver betydning og struktur til diskursens andre momenter, og som fungerer som et ‘navn’ for ækvivalenskæden. Nodalpunkterne fastsættes gennem en politisk *artikulation*. En artikulation er en omorganisering af diskursen, der gør denne og dens momenter forståelig ved at sammenkæde elementerne på en måde, der ikke på forhånd er bestemt (Laclau og Mouffe 2014, 55). Forholdet mellem nodalpunkter, diskurs og artikulation kan forstås billedligt, hvis man forestiller sig verden før den diskursive artikulation som en bunke garn, der ligger kaotisk filtret sammen på en plade. Nodalpunkterne fungerer som søm, der slås i pladen, mellem hvilke garnet spændes ud, hvilket former et ordnet mønster. Artikulation som praksis er selve denne slåen søm i pladen (hvormed der indstiftes et nyt nodalpunkt), flytningen af et søm eller en omorganisering af garnet.

Dislokation

Selvom populismen (modsat hvad flere versioner af den socioøkonomiske tilgang hævder) ikke er knyttet til et bestemt historisk stadie, opstår den ikke af ingenting. Tværtimod har populismen brug for en krise eller en *dislokation* (Laclau og Mouffe 2014, 117; Laclau 1990, 39) i systemet ved hvilken den gamle (magt)orden og de etablerede identiteter og diskurser rystes (A. D. Hansen 2017a, 16) og desedimenteres. Det kunne for eksempel være økonomiske kriser, krige eller pandemier. Laclau skriver: “En vis grad af krise i den gamle struktur er en nødvendig betingelse for populismen, for som vi har set, kræver de folkelige identiteter ækvivalenskæder af uopfyldte krav” (2005a, 177). Når det etablerede system, der fungerer efter en differenslogik, ikke længere kan tilfredsstille de forskellige krav til det i samfundet, tenderer kravene til at blive ækvivalente med hinanden og se selve systemet som problemet (Laclau 2014, 149). Populismen intervenserer ved at (a) hævde at kunne tilfredsstille de krav, det etablerede system ikke kan efterkomme, og (b) udpege det gamle system i form af eliten som årsag til, at kravene ikke aktuelt kan efterkommes, hvorfor denne må væltes.

Højrepopulisme

I populismeforskningen er det gængs at skelne mellem *højrepopulisme* og *venstrepopulisme*, da populismen ikke i sig selv er højre- eller venstreorienteret (Canovan 1984, 313). Denne distinktion findes dog ikke hos Laclau. I *On Populist Reason* diskuterer han kort, hvad han kalder *etnopopulisme* (2005a, 196), men dels minder det om den følgende karakteristik af højrepopulisme (A. D. Hansen 2017a, 14), og dels giver han ikke nogen fyldestgørende definition af det. Derfor vil jeg nu forklare forskellen på venstre- og højrepopulismen og særligt fokusere på sidstnævntes specificitet.

Venstrepopulismen har en vertikal dyadisk struktur: Man identificerer *os* som folket, der lokaliseres på bunden, i opposition til *dem*, der identificeres som eliten og lokaliseres på toppen i en dominansstruktur (Judis 2016, 15; March 2007, 66; Mouffe 2018; Stavrakakis og Katsambekis 2014). Venstrepopulismen opererer med en ækvivalenslogisk antagonisme mellem eliten og folket, men har typisk samtidig et begreb om folket præget af stor differens, hvad angår nationalitet, race og religion, da den ofte er multikulturalistisk og sætter inklusion af forskelle højt.

Højrepopulismen har en triadisk struktur: Man identificerer *os* som folket, der lokaliseres på bunden af samfundet, som modsættes eliten på toppen, *samt* en tredje gruppe, nemlig *de fremmede*, som eliten siges at hjælpe og prioritere over folket. Højrepopulismen opererer med en ækvivalenslogisk antagonisme mellem eliten og de fremmede på den ene side og folket på den anden, men den har samtidig et begreb om folket præget af stor differens hvad angår klasse. Højrepopulismens folkebegreb er stort set altid klasseløst, og folket konstrueres i stedet omkring den nationalitet eller hvad Wolkenstein (2019, 334) kalder et *kulturelt-nationalistisk* folkebegreb. At folket konstrueres omkring nationalitet, betyder, at det specifikke ord 'folket' ikke behøver at indgå i diskurs, før den kan kaldes populistisk. Som Laclau skriver i citatet ovenfor, kræver nodalpunkterne "selvfølgelig en artikulation i forhold til den kontekstuelle historie", eller med Howarths ord, kan ordet 'folket' erstattes af en *funktionel ækvivalent* (2014, 13). Ofte sættes en etnisk gruppe på 'folkets' plads, eksempelvis den tomme signifiant 'danskerne' for den danske højrepopulismes vedkommende, der, som den følgende analyse vil vise, italesætter 'danskerne' som helheden (det legitime folk), selvom de ikke udgør alle bosiddende i landet og derfor kun udgør en del.¹ 'De fremmede' kan siges at være en inferior restkategori, da de bor på territoriet men ikke er i toppen, hvor eliten lokaliseres, og samtidig ikke er en

¹ At ordet 'folket' ikke behøver at optræde i en populistisk tekst er ikke ukontroversielt i populismeforskningen, selv ikke inden for Essex-skolen. Det udtrykker med Stavrakakis' ord en formalistisk tendens i populismeforskningen, der især udfoldes i Laclaus monografi *On Populist Reason* og hans essay *Populism: What's in a Name?*, begge fra 2005. I denne tendens forskydes vægten fra referencen til 'folket' til konstruktionen af tomme signifikanter og den antagonistiske relation mellem disse. Det har gjort Laclaus teori aldeles populær men også åbnet for en del kritik. Jeg har ikke plads til at gå i dybden med denne diskussion her, men at fokusere på form frem for indhold øger teoriens brugbarhed i Danmark, da ordet 'folket' stort set ikke optræder i dansk politik, men her synes at have en arkaisk, uddateret klang (ligesom et begreb som 'arbejderklassen', der stort set heller ikke optræder i dansk politik længere). Se fx Howarth (2014), Stavrakakis (2004) samt Stavrakakis og Katsambekis (2014) for en diskussion af drejningen og dens konsekvenser.

del af folket men derimod er central i elitens undertrykkelse af folket (Dyrberg 2001; Judis 2016, 15; Mouffe 2005, 66ff; Müller 2014, 485; Pelinka 2018, 622; Rydgren 2005; Thorup 2009, 79).

Metodiske overvejelser

For at undersøge hvordan højrepopulistisk diskurs manifesterer sig i Danmark, udføres en kvalitativ diskursanalyse af en række offentlige, politiske tekster fra partierne Dansk Folkeparti (DF) og Nye Borgerlige (NB). Artiklen prætenderer ikke at kunne analysere partiernes diskurs udtømmende men må ses som et punktnedslag. Analysen foretager følgende parametrisering:

- 1) Hvordan etablerer teksterne nodalpunkter for diskursens ækvivalenskæder?
- 2) Hvordan konstrueres den folkelige blok på den ene side og magtblokken og de fremmede på den anden side som ækvivalenskæder?
- 3) Hvordan artikuleres antagonismen mellem blokkene?

At ville karakterisere en diskurs generelt ved at studere dens konkrete instanser stiller naturligvis krav til valget af, hvilke instanser, der skal studeres. Valg af empiri er et velkendt problem for diskursteorien, der ofte bliver anklaget for at basere sig på anekdotisk og/eller selektivt udvalg af empiri (Howarth 2004, 337). Poststrukturalismen hævder dog ikke at kunne give et 1:1-billede af virkeligheden, som den er i sig selv. Verden meddeler sig aldrig umedieret til iagttageren, og analysen af den vil derfor altid være farvet af forskerens udgangspunkt (Dyrberg, Hansen, og Torfing 2001; Esmark, Bagge Laustsen, og Åkerstrøm Andersen 2005; A. D. Hansen 2001; Stormhøj 2013). Dét betyder også, at det at tale om repræsentativitet i en streng statistisk forstand er udelukket. Der er derfor ikke nogen objektive eller universelle kriterier for valg af empiri til en diskursanalyse, hvilket fordrer, at analytikeren ekspliciterer sine overvejelser om sit valg af empiri. Angående kriterier fremhæver Dyrberg, Hansen og Torfing (2001, 325) *centralitet* forstået som teksternes grad af vigtighed eller repræsentativitet for den analyserede diskurs. Der er ikke noget eksakt kriterium for centralitet, men det må antages, at eksempelvis et partiprogram er mere centralt for et partis diskurs end en enkelt statusopdatering på Facebook.

For at sikre centralitet er der foretaget tre valg. For det første er der valgt forskellige tekstgenrer, hvilket minimerer risikoen for, at der er tale om momentvis eller forbigående brug af populistiske diskursive redskaber. For det andet er der valgt samme type tekster for hvert parti, hvilket tillige sikrer sammenlignelighed. For det tredje er der valgt materiale fra partiernes respektive formænd. Det ville være nemt at finde eksempler på lokalpolitikere, der sagde farverige og politisk ekstreme ting, men det ville ikke være sikkert, at de var repræsentative for partiet. Denne repræsentativitet tilstræbes ved at undersøge formændenes diskurs. Det indsamlede analysemateriale fra hvert parti udgøres af:

Årsmødetaler: På partiets årsmøde møder den politiske leder sine følgere. Derfor adresserer årsmødetaler typisk netop disse og interPELLerer dem som en del af partiet. Her samler lederen op på det forgange år både i og uden for partiet og præsenterer partiets plan det kommende år. Samtidig er årsmødetaler utvetydigt offentlige. De dækkes af journalister i nyhedsudsendelser og -artikler, uploades på sociale medier og transmitteres endda til tider direkte i fjernsynet. Årsmødetalen er typisk lang og dybdegående, hvilket gør årsmødetalen mere ideologisk funderet end taler i folketingsalen.

Partiprogrammer: Alle partier har et partiprogram, der ikke forholder sig til dagsaktuelle spørgsmål men til kernen i partiets politik. Disse opdateres sjældent. Derfor kan de i diskursanalysen bruges til at kontrollere for, at de i det følgende fremhævede passager og pointer udtrykker partiets politik frem for blot at være udtryk for en midlertidig kampagne.

Kronikker: Op til Folketingsvalget 2019 fik alle partiledere plads i Dagbladet Information til at skrive en længere kronik om deres partis projekt. Disse kronikker er oplagte at inddrage som empiri, fordi de både forholder sig til dagsaktuelle spørgsmål og kobler disse til partiernes grundideologi.

Med disse tre typer tekster forsøges at lave et centralt nedslag i den højrepopulistiske diskurs anno 2019 uden dog at foregive en streng repræsentativitet qua poststrukturalismens grundlæggende påstande. Hvad angår udvælgelsen af passager fra de nævnte tekster, der anvendes i det følgende, eksisterer samme problematik som ved udvælgelsen af teksterne. Også denne udvælgelse må nødvendigvis være teoridrevet og foretaget med henblik på at sige noget om den højrepopulistiske diskurs ved at fremhæve passager, der bidrager til at svare på spørgsmål (1)-(3) ovenfor.

Som nævnt opererer populismen ud fra en ækvivalenslogik modsat en differenslogik. Der er dog ikke nogen stringent måde at operationalisere dette skel på og dermed sige med præcision, at nogen er mere populistisk end andre, især ikke i en kvalitativ analyse, der ikke (modsat fx Hawkins (2009)) "måler" populisme kvantitativt. Desuden prætenderer denne artikel ikke at kunne svare endegyldigt på, hvem der er "mest populistisk." Ikke desto mindre kan man kigge efter indikatorer på, at de forskellige logikker svækkes henholdsvis øges. Der er ikke plads til en udtømmende liste af indikatorer her, men alt andet lige trækker det i en ækvivalenslogisk retning, når Nye Borgerlige opstiller en skarp modsætning mellem eliten og danskerne og således opdeler samfundet i to lejre. Omvendt trækker det i en differenslogisk retning, når både Nye Borgerlige og Dansk Folkeparti en sjælden gang taler om samarbejde og roser de andre politikere. Den følgende analyse vil kigge efter begge dele.

Nye Borgerlige

“Aldrig mere et 2015” står der med store bogstaver på Nye Borgerliges Facebook-coverbillede, hvis beskrivelsestekst slår fast, at “aldrig skal politikernes store svigt fra 2015 få lov at gentage sig” (NB 2020). ”2015” henviser til flygtningestrømmene i september 2015, hvor 1,2 millioner mennesker krydsede Middelhavet og over 3000 kom til Danmark (Ritzau 2015). NB blev stiftet samme år af de to tidligere konservative politikere Pernille Vermund og Peter Seier Christensen, og flygtningekrisen har fra grundlæggelsen spillet en afgørende rolle i partiets narrativ om, hvorfor der var behov for det. Centralt står påstanden om de etablerede politikeres svigt, heriblandt DF, der ifølge NB’s formand Pernille Vermund “sad på hænderne, holdt sine mandater i ro og lod det ske” (Vermund 2019a). NB italesætter kontinuerligt flygtningekrisen i 2015 som et moderne syndefald, hvor magthaverne endegyldigt viste sig ude af stand til at tilfredsstille de folkelige krav om tryghed og sikkerhed, og den synes derfor at være den dislokation, som NB er et svar på.

NB’s højrepopulisme fremtræder tydeligt hen imod slutningen af Vermunds årsmødetale, hvor hun siger: “Vi er ikke i politik for at få magt over andre. Vi er i politik for at forsvare vores danske værdier og give magten tilbage til danskerne. Vi ønsker ikke magt for magtens skyld. Vi bliver aldrig som de andre” (2019b). Især set i lyset af sætningen “vi bliver aldrig som de andre”, hvor “de andre” er politikerne, det vil sige eliten, synes det implicit i udsagnene “vi er ikke i politik for at få magt over andre” og “vi ønsker ikke magt for magtens skyld”, at det gør *eliten*. Eliten er magtbegærlig. Brugen af ordet “forsvare” konnoterer et igangværende angreb, og “vores danske værdier”, der er under angreb, konnoterer en relativ homogenitet. Det erklærede mål “at give magten tilbage til danskerne” italesætter danskerne som ét subjekt med én vilje og interesse, som NB kan tale på vegne af, og implicerer, at nogen (eliten) har taget magten fra danskerne.

Talen artikulerer både folket (“danskerne”) som nodalpunkt, eliten og dens angreb på folket, det vil sige en antagonisme, og NB som folkets forsvarere. Den er derfor et slående eksempel på populistisk diskurs. Disse nodalpunkter og antagonismen mellem blokkene findes også i resten af det analyserede materiale fra NB, der artikulerer en klar antagonisme mellem på den ene side et *vi*, en homogen, folkelig blok, og på den anden side et *dem*, der dels består af en magtblok, som hovedsagelig udgøres af *politikerne*, samt en fremmedblok, der udgøres af de muslimske indvandrere.

De fremmede

Danmark, det vil sige folket, er i Vermunds optik under voldsomt angreb udefra. I sin kronik skriver hun om “den katastrofe, som 35 års fejlslagen udlændingepolitik har påført det danske samfund” (2019a) Selvom islam ikke fylder så meget i det analyserede materiale, synes der ikke at være nogen tvivl om, at NB’s konstruktion af de fremmede har *muslimske indvandrere* som nodalpunkt. I NB’s partiprogram står der: “Erfaringen viser,

at de store flytningestrømme fra afrikanske og arabiske lande skaber kulturelle og økonomiske problemer i modtagerlandene” (NB 2015). Og i sin kronik skriver Vermund: “Udlændinge fra de mellemøstlige og nordafrikanske lande bidrager ikke positivt til samfundet”, fordi “[d]e er langt mindre aktive på arbejdsmarkedet, mere kriminelle og deler i mindre omfang værdier med danskerne, hvad angår demokrati, ligestilling og folkestyre” (Vermund 2019a). Her bliver antagonismen mellem muslimerne og folket også tydelig: “Ved siden af den økonomiske belastning er det væsentligere med den udfordring, som et stigende antal indvandrere fra især de *muslimske* lande er for de værdier, der knytter os sammen som *folk*” (kursivering tilføjet). Med andre ord: Styrkes de fremmede gennem flere muslimske indvandrere, svækkes den folkelige blok (“de værdier, der knytter os sammen som folk”).

De fremmede italesættes som havende nogle essentielle egenskaber, der muliggør at forudse præcis, hvad der vil ske, hvis de lukkes ind. Vermund skriver i sin kronik om de 22.000 indvandrere, der fik midlertidig opholdstilladelse i 2015:

“De midlertidige migranter vil blive til indvandrere. En vis del af dem vise sig ganske uvillige til at integrere sig. Samlet set vil de få en ringere tilknytning til arbejdsmarkedet end danskere. Dobbelt så mange af dem vil blive kriminelle og antallet af religiøse muslimer, der modarbejder vores værdier som demokrati, ligeværd og folkestyre, vil stige.” (2019a)

De fremmedes essentielle egenskaber muliggør at foretage induktive slutninger om, hvordan de vil opføre sig og hvilken effekt, de vil have på samfundet. De medbringer en opførsel og en række værdier qua islam og vil ikke blive påvirket af at blive en del af det danske samfund, der karakteriseres ubetinget positivt ved “demokrati, ligeværd og folkestyre.” Det peger selvfølgelig i en ikke-essentialistisk retning, at Vermund siger “en vis del af dem” og ikke “alle”, men det synes ikke at spille nogen rolle i det store billede.

Der er alt i alt en tydelig antagonisme på spil mellem de fremmede og folket, hvilket ses i den klare nulsums-tænkning: Får man flere indvandrere, betyder det mindre danskhed, det vil sige “demokrati, ligeværd og folkestyre” – begge dele kan ikke vokse samtidig, og man må vælge side.

Magtblokken

Nodalpunktet for NB’s konstruktion af magtblokken er i det analyserede materiale *politikkerne*. I kronikken skriver Vermund eksempelvis, at der er brug for, at “vi siger fra over for politikernes svigt og løser problemerne” og at “Nye Borgerlige vil sætte politikerne stolen for døren” (2019a). Det er bemærkelsesværdigt, at hun omtaler dem i tredjeperson bestemt flertal, når man med rette kan argumentere for, at hun som partiformand selv tilhører denne gruppe. Som diskursivt greb har det to funktioner:

- 1) Den bestemte flertalsform gør Vermunds modstandere til én samlet blok uagtet deres forskelligheder og uenigheder.
- 2) Tredjepersonsformen italesætter dem som noget *uden for* Vermund og folket. Vermund er ikke politiker, hun er en del af folket, og politikerne er noget markant andet end folket, selvom alle i princippet har mulighed for at stille op til Folketinget.

Det er nærliggende at tro, at tredjepersonsformen skyldes, at kronikken og partiprogrammet er skrevet *før* Nye Borgerlige kom i Folketinget og dermed blev (folketings)politikere. Men denne italesættelse af politikerne som magtblokken er stadig meget present i Vermunds årsmødetale, der blev holdt i oktober 2019, det vil sige *efter* folketingsvalget i juni. Her siger hun eksempelvis, at “politikere har udset sig én gruppe i samfundet, der særligt skal holde for, når de går i gang med deres vilde klimaridt” (2019b). Her stilles politikerne op over for landmændene, hvis side NB er på. NB er stadig ikke politikere, selvom de er kommet i Folketinget.

Magtblokkens undertrykkelse af folket kendetegnes af tre strategier: Svigt, hemmeligholdelse og ignorering. At magtblokken svigter folket, fremgår af Vermunds kronik, når hun skriver, at “politikere har ikke løst problemerne”, og at problemerne vil fortsætte, “hvis ikke vi siger fra over for politikernes svigt”. Hun skriver også, at DF under flytningestrømmen i 2015 “sad på hænderne, holdt sine 37 mandater i ro og lod det ske”, og at de 114 stramninger på udlændingeområdet blot er “lappeløsninger” (2019a).

Det fremgår også af Vermunds årsmødetale, at magtblokken holder noget skjult for danskerne. Vermund siger eksempelvis, at “vi vil fortsætte med at tale åbent og ligefrem om rigets tilstand” og senere, at de vil “insistere på at sige tingene, som de er” – underforstået, det gør de andre ikke. Hun påpeger også, at det “ikke så almindelig i politik at holde, hvad man lover.” Desuden italesættes politikerne som nogen, der ignorerer folket. Vermund refererer eksempelvis i sin årsmødetale til Morten Dahlin fra Venstre for at sige, at “han personligt ikke ville lade danskerne komme til orde” hvad angår en folkeafstemning om udlændingepolitikken, som Nye Borgerlige vil kræve (2019b).

I en passage i Vermunds årsmødetale etablerer hun en bemærkelsesværdig ækvivalenskæde:

“Men Danmarks velstand er ikke noget, man snakker så meget om i de kredse, der svinger taktstokken i dansk politik. Nogle gange får man indtrykket af, at velstand ligefrem er noget, man skal skamme sig over. Familievirksomheder, som er kernen i dansk erhvervsliv og sammen med landbruget fundamentet under vores velstand, har regeringen sammen med venstrefløjens besluttet sig for at trække pengene ud af og overføre til staten ved generationsskiftet. Lige meget med, at det vil koste jobs, investeringer og vækst. Og hvad vil man sætte i stedet? En større offentlig sektor, flere projektansatte og flere puljer, som politikerne kan dele ud af til dem, der i deres øjne har fortjent pengene. Dem, der har tjent pengene; dem, der

skaber værdierne og fremskridtet – de mistænkeliggøres og omtales som onde mennesker.” (2019b)

Passagen artikulerer en kamp mellem magtblokken: “De kredse, der svinger taktstokken” – regeringen – venstrefløjen – politikerne – den offentlige sektor – projektansatte – “dem, der i [politikernes] øjne har fortjent pengene”, der forbindes og gøres ækvivalente i en antagonistisk relation til den folkelige blok: Familievirksomheder – landbruget – “dem, der har tjent pengene; dem, der skaber værdierne og fremskridtet”. De to blokke har forskellige, modsatrettede interesser, og magtblokken har ingen respekt for folket men udskammer og mistænkeliggør det. Samtidig påkalder Vermund en modsætning, som kendes fra den traditionelle amerikanske populisme, mellem samfundets produktive sektorer (folket) og parasitære, ikke-produktive elementer (eliten). William Manning opdelte for eksempel befolkningen i *the Many*, der arbejdede for at leve og *the Few*, der levede uden at arbejde men bestemte over *the Many* (Kazin 1998). Vermund artikulerer den samme ækvivalens mellem magthavere = uproduktive og folket = produktivt, hvilket får den konsekvens, at den offentlige sektor placeres på magtsiden af den antagonistiske relation.

Elitens moralske underlegenhed står tydeligt frem, når Vermund i sin årsmødetale siger: “For de fleste politikere på Christiansborg handler det alt for meget om magten og alt for lidt om værdierne. Det er ikke nogen tom påstand. Det er et faktum, som kan aflæses af politikernes manglende mod til at gøre det rigtige” (2019b). Politikerne vil altså have magten for magtens skyld. Det kan ses ved, at de ikke fører NB’s politik, som udtrykker folkets vilje. Der er således ikke blot tale om, at eliten er politisk uenig med NB, men at den er magtbegærlig og moralsk forfalden.

På trods af den populistiske antagonisme mellem folket og eliten (legemliggjort af politikerne), peger det dog i en ikke-populistisk retning, når Vermund i sin årsmødetale roser andre politikere. Hun siger eksempelvis, at hun har et “forholdsvis positivt” indtryk af statsminister Mette Frederiksen, som synes at have “forstået mere af udfordringen i udlændingepolitikken end hendes forgænger Lars Løkke Rasmussen forstod”. I samme tale roser Vermund Søren Espersen fra DF for at bakke op om NB’s krav om folkeafstemning om udlændingepolitikken. Så selvom politikerne udgør én blok, er denne stadig præget af en vis intern differens.

Den folkelige blok

Nodalpunktet for NB’s konstruktion af den folkelige blok er *danskerne*. I sin årsmødetale bekendtgør Vermund, at “[v]ores børnebørn skal vokse op i et land frit og trygt og dansk.” Hun lægger flere steder vægt på, at folket er én homogen enhed, for eksempel når hun taler om “vores kulturelle fællesskab” og om “danskerne” i bestemt flertal. Eller til sidst i sin kronik, hvor hun kalder Danmark “et lille, homogent land” og skriver, at denne homogenitet kan bevares, “hvis vi forstår at holde sammen på os selv og bevare vores danske

værdifællesskab” (2019a). *Danskerne* udgør med andre ord én homogen kollektiv identitet med fælles værdier.

Disse fælles værdier er værd at undersøge nærmere. Ser man på de egenskaber, Vermund knytter til Danmark, finder man i årsmødetalen troper som “frihed”, “demokrati”, “tryghed”, “virkelyst,” “innovation”, “kreativitet” og “stoltheden ved at forsørge sig selv og sin familie”. I kronikken skriver hun, at danskerne går ind for demokrati, ligestilling og et “tillidsbaseret” folkestyre (2019a).

Disse værdier karakteriserer Vermund som specielle for Danmark. I sin kronik skriver hun: “De værdier, som binder os sammen som et folk, er bygget op gennem mange generationer. Vi har tillid til hinanden, og der eksisterer en borgerlig solidaritet mellem danskerne, som gør, at vi tager vare på hinanden.” Og senere: “Det er unikke værdier skabt af tidligere generationer og et særkende ved Danmark” (ibid.). Hvis det er tilfældet, vil de kunne fungere som et godt udgangspunkt for at definere, hvad det danske folk er.

Snarere end at være særlige for Danmark synes disse værdier dog at være relativt universelle plusord, som ikke defineres yderligere, men som stort set alle ville kunne gå ind for. Samtidig uddyber eller forklarer hun dem aldrig men lader dem stå tilbage som brede og vage udtryk. Det peger på, at der er tale om tomme signifikanter, altså betegne uden nogen empirisk referent. Deres funktion er ikke at beskrive en objektiv virkelighed, men at fungere som tegn, om hvilke NB’s ‘folk’ kan danne og identificere sig i modsætning til det, det *ikke* er.

Dette rejser spørgsmålet om, hvem der er med i fællesskabet, da folket som nævnt aldrig er alle indbyggere. I Vermunds årsmødetale artikuleres en ækvivalenskæde, der inkluderer en lang række elementer på tværs af socialklasseskel: Familievirksomheder, “landmanden ved Sønderborg”, “robotfabrikanten på Mors”, “iværksætteren”, “pædagogen,” “sygeplejersken” samt “de syge og nedslidte, der i dag piskes rundt i jobcentre” (2019b). I NB’s partiprogram inkluderes desuden identiteter som virksomheder, læger, politifolk, lærere, “de svageste”, de ældre, udsatte børn, “folk, der er syge i krop eller sind” og fiskere (2015).

Vermund har et meget bredt begreb om det danske folk, hvad angår socialklasse, hvilket indikerer, at nationalitet er det vigtigste. Det viser sig dog, at folket ikke dækker over alle, der bor i Danmark. Som nævnt ekskluderes politikerne og muslimerne men også den offentlige sektor og projektansatte, som politikerne hellere vil give penge til end folket. Heller ikke statsborgerskab er en tilstrækkelig betingelse for at være en del af folket. Ifølge Vermunds årsmødetale var det godt, at man hastebehandlede et lovforslag om at fjerne statsborgerskabet fra Islamisk Stat-krigere (2019b).

Således synes der ikke at eksistere nogen fast definerede eller objektive grænser for, hvornår man er en del af folket, og hvornår man ikke er. Kombineret med den vaghed og udefinerbarhed, der kendetegner de begreber, der efter sigende skulle kendetegne det danske, indikerer dette, at den folkelige bloks ækvivalenskæde i mindre grad stabiliseres af en positiv essens internt til ækvivalenskæden og i højere grad konstitueres af dens udenfor: Magtblokken og de fremmede. NB’s danske folk defineres ved ikke at være alt det, der ekskluderes fra det.

Vi er folket

Vermund skriver i både sin kronik og sin årsmødetale, at NB ikke er som de andre partier i Folketinget, og som nævnt omtaler hun dem konsekvent i tredjeperson flertal, hvilket underbygger denne pointe. Hvad er NB så? Svaret er ifølge Vermunds årsmødetale: “[v]i er meget mere end et parti. Vi er meget mere end Christiansborg. Vi er de danskere, der siger tingene, som de er. Som holder, hvad vi lover, og som ikke giver op og bliver som de andre” (2019b). Her ses dels en identifikation (“vi er de danskere”) og en eksklusion i form af, at man ikke vil blive som “de andre.” Nye Borgerlige er danskerne. Denne identifikation ses også ved, at *vi*’et i hele det analyserede materiale har to referenter, der løbende skiftes ud med hinanden, nemlig *vi* = *Nye Borgerlige* og *vi* = *danskerne*.

Vermund skriver i sin tale, at “de borgerlige værdier lever – ikke i politik og ikke på Christiansborg. Men de lever i danskerne” (ibid.). Der er dog ingen tvivl om, at NB legemliggør disse værdier, hvorfor de i hvert fald må findes på Christiansborg, så længe NB er der, og i politik, så længe NB laver politik. Således både lever og ikke-lever de borgerlige værdier på Christiansborg og i politik. Denne tilsyneladende selvmodsigelse kan ophæves ved at læse Vermunds udsagn som udtryk for en populistisk diskurs, der ikke forstår ‘Christiansborg’ som et fysisk sted i København og ikke forstår ‘politik’ som det at beskæftige sig med parlamentarisk politik som sådan, men begge dele som signifikante for *eliten*. Igen iscenesætter NB sig som danskerne, det vil sige folket, i modsætning til politikerne. Modsat politikerne kan NB være på (det fysiske sted) Christiansborg uden at blive en del af magtblokken, og NB bedriver ikke politik, det vil sige bliver en del af magtblokken, men forfægter folkets vilje i form af de borgerlige værdier.

Ligesom rosen til andre partier, der nedtoner ækvivalenslogikken og den antagonistiske relation, peger det tilsyneladende i en ikke-populistisk retning, når Vermund i sin årsmødetale siger: “Vi bliver større. Ikke ved at flytte partiet derhen, hvor vælgerne er, men ved at flytte den offentlige debat i en borgerlig retning” (ibid.). Her ses et tydeligt skel mellem partiet og vælgerne (folket), altså en svækkelse af identifikationen, selvom partiet ellers tidligere blev gjort næsten identisk med danskerne.

Umiddelbart efter siger Vermund: “Vi er i politik for at forsvare vores danske værdier og give magten tilbage til danskerne.” Vermund vil altså på én og samme tid *ikke* flytte sit parti hen til folket og give magten til folket. Dette peger på, at man må bør skelne mellem *vælgernes vilje* (udtrykt gennem de ved valget afgivne stemmer), der ikke har givet Nye Borgerlige så godt et valg, og *folkets vilje*, der er en form for renere eller sandere vilje, og som NB legemliggør. Dette skel anes også tidligere i talen, hvor Vermund siger: “Nye Borgerlige vokser – ikke så hurtigt som Danmark fortjener – men vi har fat i den lange ende.” Ifølge Müller (2014, 487) og Kazin (1998, 222ff) kendetegner det populistiske, at de typisk ikke ser valgresultater som udtryk for folkets *sande* vilje. Netop det synes at kunne anes her, når Vermund tilsyneladende skelner mellem et Danmark (danskernes vilje) og de afgivne stemmer (vælgernes vilje). Der er dog ikke belæg for at sige, at NB ikke anerkender legitimiteten af valgresultatet, hvilket ifølge Müller ellers er typisk for populistiske. NB har ingen påstande om valgfusk og kræver ikke omvalg. Det er derfor

ikke entydigt, hvilke konsekvenser NB's skel mellem folket og vælgerne skal have i praksis.

Dansk Folkeparti

Dansk Folkeparti blev stiftet i 1995 af fire udbrydere fra Fremskridtspartiet. Partiets strategi har fra starten været at agere talerør for borgere, der var bekymrede over globaliseringen og indvandringen fra ikke-vestlige lande, der havde været stigende siden 1960'erne (Bächler og Hopmann 2017; Southwell og Lindgren 2013). Netop disse to sammenhængende udviklinger i samfundet synes at være den dislokation, DF præsenterer sig som svar på. Indvandringen desedimenterede den sociale orden ved at konfrontere det etablerede danske fællesskab med nye identiteter som 'gæstearbejderen' og 'muslimen', hvilket rejste spørgsmålet: Hvem er 'vi,' og hvordan stiller vi os til 'de andre', der nu bor inden for 'vores' grænser? Denne dislokation accelereredes med terrorangrebet den 11. september 2001, der globalt satte fokus på militant islamisme og åbnede for diskurser om en vestlig pol, der stod for demokrati, frihed, fred og ligestilling, i decideret krig med en islamistisk pol, der stod for præcis det modsatte af den vestlige, opsummeret i den daværende amerikanske præsident George W. Bushs tale til Kongressen: "Enten er i med os, eller også er i med terroristerne" (Marker og Hendricks 2019, 39).

Hos DF findes som hos NB en skarp antagonisme mellem folket i form af danskerne og de fremmede i form af de muslimske indvandrere. DF's altoverskyggende krav er "at få styr på indvandringen", som det hedder i Kristian Thulesen Dahls årsmødetale (Thulesen Dahl 2019b). Der er imidlertid ikke tale om en hvilken som helst indvandring, men den muslimske. At "få styr på indvandringen" handler om at "standse islamiseringen", som han skriver i sin kronik (2019a).

At det er denne antagonisme, DF's diskurs centrerer sig om, ses både kvantitativt og kvalitativt. Det ses kvantitativt ved, at det fylder meget i det analyserede materiale: Det er det gennemgående og altoverskyggende tema i kronikken, og selvom årsmødetalen også berører andre emner, bliver den muslimske indvandring ved med at vende tilbage som tema. Kvalitativt ses det ved, at kravet om at "få styr på indvandringen" overdeterminerer alle andre mulige politiske krav: "Hvis vi som land ikke har styr på indvandringen, skrider alt andet også. Vores velfærdssamfund, vores sammenhængskraft, vores værdier" (2019b). I sin kronik skriver Thulesen Dahl direkte: "Min allervigtigste mission som formand for Dansk Folkeparti er fortsat at styre indvandringen, så vi kan opretholde vores gode gamle Danmark, som vi kender det" (2019a). Med andre ord er dette krav ikke et krav på linje med Dansk Folkepartis modstand mod bankunionen, retskrav på en plejehjemsplads til ældre over 80 år eller nærhed i sundhedsvæsenet, som Thulesen Dahl nævner i sin årsmødetale. At "få styr på indvandringen" er en forudsætning for alle de andre krav.

Den folkelige blok

Thulesen Dahl artikulerer gennem sin tale og sin kronik et tydeligt *vi*. Som han skriver i sin kronik: “*Vi* har *vores* fællesskab, *vores* retningslinjer, *vores* måde at leve med hinanden på, som jeg anser som værende en af de bedste måder at leve på i hele verden” (2019a; kursivering tilføjet). Thulesen Dahls folk eller ‘vi’ italesættes som “moderne,” hvilket blandt andet betyder, at vi har et afslappet forhold til religion. ‘Vi’ italesættes også som frisindede og fredelige, eksempelvis når Thulesen Dahl skriver i sin kronik, at “for en dansker kan det virke verdensfjernt, at der er mennesker her i Danmark, som går ind for, at ægteskabsbrydere og homoseksuelle skal stenes ihjel. At vantro skal dræbes. Men det er i ramme alvor det, som prædikes i moskeer i Danmark.” (Ibid.)

Det er her bemærkelsesværdigt, at identiteten ‘dansker’ (dvs. en nationalitet) italesættes som antitetisk til en specifik holdning til ægteskabsbrud, homoseksualitet og vantro (dvs. en række værdier). Umiddelbart ville det være mere oplagt at modstille begreber af samme type, eksempelvis *dansker* vs. *svensker* for nationalitet og *for stening* vs. *mod stening* for værdier. Men her gøres danskere antagonistiske til en række specifikke værdier, selvom en nationalitet og en værdi teknisk set kan have samtidig. Disse værdier gøres derefter ækvivalente med moskéer, som fungerer som en synekdoke for muslimske indvandrere, og moskéerne ses som udanske, selvom de ligger i Danmark. Det danske folk defineres derfor af noget andet, end hvor man er født og/eller bor. Det defineres af, at man ikke er som *de fremmede*.

I DF’s principprogram står der: “Kristendommen har århundredes hævd i Danmark og er uadskillelig fra folkets liv. Den betydning, kristendommen har haft og har, er umådelig og præger danskernes levevis. Den har gennem tiderne været retningsgiver og vejviser for folket. [...] Dette anfægter ikke den almindelige trosfrihed, som vi er tilhængere af – og beskytter af.” (DF 2002) At kristendommen er “uadskillelig fra folkets liv” synes umiddelbart at pege på, at ikke-kristne ikke er en del af folket. Resten af passagen åbner dog for, at der snarere er tale om, at kristendommen præger samfundet som helhed og derfor alle, der bor i samfundet, kristne eller ej.

I sin årsmødetale taler Thulesen Dahl om at stoppe en “krig – eller hetz – der er mellem landsdelene” og “en kamp mellem forskellige dele af landet” (2019b). Efterfølgende taler han om både at gavne landdistrikterne og øge livskvaliteten i de store byer. Der er derfor ikke her tale om en antagonisme over en *geografisk* akse, hvilket ellers også kan findes i dansk populistisk diskurs blandt eksempelvis politikere fra Socialdemokratiet og Liberal Alliance (Marker og Hendricks 2019, 67). Folket bør ifølge Thulesen Dahl forenes på tværs af geografi i Danmark. Ligeledes synes der, ligesom hos NB, ikke at være nogen socialklasse-konflikt mellem lavindkomster og højindkomster at finde i det analyserede materiale. Thulesen Dahl appellerer til grupper som “de udsatte,” “de arbejdsløse” og “de nedslidte”, men aldrig i opposition til eksempelvis “de rige”, som er fraværende i materialet, eller “erhvervslivet”, som man ifølge Thulesen Dahls årsmødetale (2019b) skal samarbejde med.

De fremmede

I DF's principprogram slås det fast, at "Danmark er ikke et indvandrerland og har aldrig været det. Vi vil derfor ikke acceptere en multietnisk forvandling af landet. Danmark er danskernes land, og borgerne skal have mulighed for at leve i et trygt retssamfund, der udvikler sig i overensstemmelse med dansk kultur." (2002). Her ses en tydelig antagonisme mellem to blokke: Danskerne eller "borgerne," det vil sige den folkelige blok, og det *vi*, der gennemstrømmer principprogrammet, og de fremmede, det vil sige indvandrerne. Man er enten det ene eller det andet, og "multietnisk forvandling" og "indvandrerland" står i modsætning til "et trygt retssamfund". De fremmede artikuleres yderligere i Thulesen Dahls årsmødetale, hvor den består af elementerne "flygtninge", "udlændinge", "muslimer", "indvandrere" og "migranter" (2019b).

Gennem hele kronikken etableres en ækvivalenskæde med muslimske indvandrere som nodalpunkt, der kobler momenterne "stigende voldtægt og kriminalitet", "bandekonflikter", "skudepisoder", "parallelsamfund", "tvangsægteskaber", "terror", "genopdragelsesrejser", "æresrelateret vold", "kvindeundertrykkelse", "voldelige salafistgrupperinger" og en række andre fænomener (Thulesen Dahl 2019a). Muslimer er nodalpunkt i denne ækvivalenskæde, fordi de fungerer som betydningsgivende signifiant for de andre signifikante: Når Thulesen Dahl taler om "kvindeundertrykkelse" handler det ikke om den historiske, strukturelle undertrykkelse af kvinder i de vestlige samfund, som feminismen taler om (Marker og Hendricks 2019, 47). Dette er konsistent med nyere forskning, der peger på, at Dansk Folkeparti primært bruger ligestillingsdagsordenen som et negativt projekt ved gennem italesættelsen af ligestilling som en særlig "dansk værdi" at distancere sig fra islam, det vil sige styrke antagonismen til de fremmede, frem for at kæmpe for kønslighed mellem de etniske danskere (Meret og Siim 2013; Mudde og Kaltwasser 2015, 28). Ligeledes konnoterer "indvandrere" i talen ikke indvandrere fra Japan, "bandekonflikter" og "æresrelateret vold" konnoterer ikke hvide rocker-grupperinger som Hells Angels, og "parallelsamfund" konnoterer ikke overklasse-miljøer i Nordsjælland. "Terror" peger næppe heller på den type terrorisme, som Anders Breivik udførte i 2011 eller massakren i Christchurch i 2019.

Det handler derimod om muslimske indvandrere; bandede, der opfører sig, som de gør, *fordi* de er muslimer; muslimer, der begår terror *fordi* det er islams bud; samt parallelsamfund, der er parallelle *fordi* de styres af muslimer. Thulesen Dahl opsummerer dette kompleks ved ligesom Vermund at foretage en induktiv slutning: "jo flere med muslimsk baggrund, der kommer til Danmark, desto sværere bliver det at integrere dem, der allerede er her" og: "så snart der er mange troende muslimer i et land, så vil landets samfundsstruktur ændre sig, fordi hverdagen – helt ned til mindste detalje – er styret af islam og dens imamer" (2019a). Med andre ord betyder islam, at muslimer er en monolitisk gruppe, der på grund af sin ensartethed og forudsigelighed kan foretages induktive slutninger om, som Thulesen Dahl gør her. Således konstrueres islam ikke blot som værende i modsætning til kristendommen (altså en teologisk konflikt) men til samfundet,

sammenhængskraften og friheden, det vil sige folkets interesser, ve og vel. Muslimer og folket er antagonistiske.

Magtblokken

DF har i ringere grad end NB mulighed for at artikulere sig selv i modsætning til en elite, fordi de selv har haft en central placering i dansk politik siden 2001, hvilket nævnes i både Thulesen Dahls årsmødetale og i hans kronik. Det er svært at komme uden om, at de selv er relativt magtfulde. Derfor er italesættelsen af magtblokken mere ambivalent end hos NB.

Der sker dog en tydelig italesættelse af partiet i opposition til en herskende meningselite. Thulesen Dahls kronik indledes med ordene: “Jeg husker stadig, hvordan det var i starten af 00’erne, hvor DF blev udskammet for at påtale problemerne” (2019b). Bemærk, at der ikke bare har været tale om en politisk uenighed, men en decideret udskamning. Forudsætningen for en sådan er et ulige magtforhold, i hvilket DF er underhunden. En lignende figur findes i Thulesen Dahls årsmødetale, i hvilken han fortæller om, at de andre partier har “latterliggjort” et forslag fra DF om retskrav på plejehjem til ældre over 80 år (2019b). Igen er der ikke bare tale om en uenighed mellem en række ligeværdige politiske aktører men en fortælling om DF som det mobbede barn i skolegården.

Thulesen Dahl indleder sin årsmødetale med en personlig anekdote om en fest, hvor han klædte sig ud som indianer, som afsluttes med: “Godt, der ikke var iPhones dengang, og det hele blev filmet...”. Dette følges op af en anekdote om, at han til en fodboldkamp “kunne finde på at råbe: ‘KOM SÅ, GUTTER!’ til drengene på banen”. De to anekdoter efterfølges af en opsummerende refleksion: “Tænk, hvor krænkende jeg har optrådt... lang tid før Københavns Universitet kom os til undsætning og forklarede, hvordan vi skal tale til hinanden” (2019b). Således påkaldes et *krænkelsesnarrativ*, som ifølge Marker og Hendricks (2019, 148ff) er “et dominerende narrativ om en gruppe af krænkede, stødte, særligt følsomme eller udsatte, der i stadig højere grad brokker sig offentligt over jævnt hen ubetydelige ting”, og som retorisk kneb “reducerer al kritik og uenighed til et spørgsmål om individuelle følelser”. Krænkelsesnarrativet er nært beslægtet med narrativet om *den politiske korrekthed*, der italesætter et politisk tanke- og sindelagspoliti, det vil sige en elite, der vil “rense sproget” for “krænkende ord” (ibid, 155ff).

Thulesen Dahl nævner henimod årsmødetalens slutning den svenske klimaaktivist Greta Thunberg. Han indleder med et retorisk spørgsmål om, hvorvidt den førte klimapolitik kun handler om “at pudse vores glorie”, hvorefter han siger, at Thunberg “kræver at sejle over Atlanten for at skåne klimaet”, selvom det havde været meget bedre for klimaet at flyve. Ifølge Thulesen Dahl “bør der lyde et ramaskrig” – med andre ord: folket bør sige fra over for klima-elitens hykleri – men: “i stedet bliver man forsøgt tiet ihjel, for svenske Greta er et klima-ikon, så hende må man ikke kritisere” (2019b). Thunberg

bliver således en signifiant for “de rigtige meninger” og igen påkaldes et elitært tankepoliti, der vil bestemme, hvad folket må og ikke må sige.

Påkaldelsen af krænkelsernarrativet og modpositioneringen i forhold til Thunberg og hendes støtte placerer DF sammen med ‘folket’ i en underhunds- eller offerrolle som dem, den hykleriske og gloriepudsende meningselite bestemmer over. Selvom denne identifikation med folket er svagere artikuleret hos DF end hos NB, bliver det i disse passager tydeligt, at man skal forstå, at DF og folket er i samme båd.

Alt i alt er der i DF’s diskurs modsat hos NB ikke tale om en *politisk* elite bestående af *politikere*. DF vedkender sig om ikke andet implicit at være en del af denne gruppe. Til gengæld er der tale om en *kulturel* elite med “de rigtige holdninger”, der angående identitets- og klimaspørgsmål udsammer og agerer tanke- og sprogpolti over for folket og DF. Altså en elitediskurs, som ‘folkets’ diskurs står i et antagonistisk forhold til, og således stabiliserer den folkelige identitet.

Konklusion

Udtrykket populisme bruges hyppigt og ofte nedsættende i den danske offentlighed men defineres sjældent, hvilket skaber forvirring om hvem, der er populist og hvorfor. Heller ikke i forskningen er der enighed om, hvad populisme dækker over. Denne artikel definerer det i forlængelse af Laclau som en diskurs, der er artikuleret omkring ‘folket’ (eller en funktionel ækvivalent som ‘danskerne’) som nodalpunkt og ser dette som antagonistisk til eliten. Højrepopulismens specificitet består i at tilføje ‘de fremmede’ til ligningen på elitens side og gøre alliancen med de fremmede imod folket til elitens primære ‘forbrydelse.’

Diskursanalysen af det indsamlede materiale fra NB og DF har vist, at de to partier benytter højrepopulistisk diskurs, da de artikulerer nodalpunktet ‘danskerne’ som et privilegeret centrum for den folkelige blok, som stabiliseres gennem modsætningen til en magtblok. Der er dog en væsentlig forskel på forholdet til magten: Hvor magtblokken for DF er en gruppe politisk korrekte personer, der synes at være en relativt lille gruppe, der til tider har held med at udsamme folket, er den for NB hele det politiske *establishment*. Samtidig inkluderer NB den offentlige sektor i magtblokken og italesætter denne som uproduktiv, mens dette ikke er at finde hos DF. Det hænger godt sammen med, at DF har en mere social profil på det økonomiske område, mens NB har en erklæret borgerlig-liberal økonomisk politik. For begge partier gælder det, at elitens store brøde er dens alliance med de fremmede. Årsagen til, at DF nedtoner kritikken af magteliten, er sandsynligvis, at de selv har spillet en central rolle i dansk politik siden 2001. Ikke desto placerer de sig selv i en offerrolle, hvilket er ganske typisk for populistiske partier. Müller skriver: “Flertal kan opføre sig som forfulgte mindretal, og repræsentanter for den type flertal, der har en indlysende interesse i at iscenesætte sig som ofre og dermed aflede opmærksomheden fra egne fejlslag, kan drage nytte af denne selvopfattelse” (2016, 70).

Den mest konsekvente og stabile karakteristik af folket på tværs af partierne kan opsummeres med *ikke muslimsk indvandrere og ikke en del af eliten*. Det er således denne del, som højrepopulismen hævder, er helheden af folket, selvom der også bor andre mennesker i landet. Ækvivalenskæden med nodalpunktet ‘danskerne’ stabiliseres af de identiteter, diskursen konstruerer og ekskluderer, herunder muslimske indvandrere og eliten. ‘Danskere’ bliver med en parafrasering af Laclau dén del, der antager helheden af fællesskabets funktion – eller som der står i DF’s principprogram: Danmark er danskernes land.

Tekster om populisme tager ofte normativ stilling til, om populismen er skadelig for eller i modstrid med demokratiet (se fx Abts og Rummens 2007; A. D. Hansen 2017b; M. H. Hansen 2018; Libak 2018; Mény og Surel 2002; Müller 2016). Det ville føre for vidt her at have en sådan diskussion om DF og NB, og formålet med denne artikel er en analyse af den populistiske diskurs snarere end en domsfældelse over den. På den ene side kan det siges, at Laclau som nævnt kalder etnopopulismen (svarende til højrepopulismen) for uforenelig med pluralisme (se også Anastasiou 2019; Dyrberg 2001; Mouffe 2005; Mudde og Rovira Kaltwasser 2013). Det synes desuden oplagt, at højrepopulismen med sin ækvivalenslogiske ‘dem og os’-opdeling af samfundet medvirker til at skabe fjendebilleder og øge polariseringen i samfundet, hvilket forskningen peger på er skadeligt for demokratiet (se fx Marker og Hendricks 2019; Sunstein 2011). På den anden side kan det argumenteres, som for eksempel Carlsen (2000; 2013) har gjort, at højrepopulismen kan give en stemme til grupper i befolkningen, der ikke normalt bliver hørt, hvilket alt andet lige har en positiv demokratisk effekt. Hvis dette er sandt, kan (højre)populismen fungere som et korrektiv til demokratiet. Hvilken effekt, der er stærkest i forbindelse med den aktuelle danske højrepopulisme, er et oplagt emne for videre forskning.

Litteratur

- Abts, K. og Rummens, S. (2007). Populism versus Democracy. *Political Studies*, vol. 55(2), s. 405–24. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2007.00657.x>.
- Agamben, G. (2015). *Midler uden mål: noter til politikken*. Skive: Wunderbuch.
- Anastasiou, M. (2019). Popular or Hegemonic Subject? On the Limits of Democratic Populism. *Populismus Working Papers*, nr. 9, s. 1–20.
- Andersen, J. (2000). *Dansk Folkeparti, demokratiet og de fremmede*. Arbejdsrapporter fra Institut for Økonomi, Politik og Forvaltning. Aalborg Universitet.
- Aslanidis, P. (2016). Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective. *Political Studies*, vol. 64(1), s. 88–104. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.12224>.
- Aslanidis, P. (2017). Avoiding Bias in the Study of Populism. *Chinese Political Science Review*, vol. 2(3), s. 266–87. <https://doi.org/10.1007/s41111-017-0064-0>.
- Barr, R.R. (2009). Populists, Outsiders and Anti-Establishment Politics. *Party Politics*, vol. 15(1), s. 29–48. <https://doi.org/10.1177/1354068808097890>.

- Bosteels, B. (2016). Introduction: This People Which Is Not One. I: A. Badiou, red., *What Is A People?*. New York: Columbia University Press, s. 1-20.
- Bächler, C.M., og Hopmann, D.M. (2017). Denmark: The Rise of the Danish People's Party. I: T. Aalberg, F. Esser, C. Reinemann, J. Strömbäck, og C.H. de Vreese, red., *Populist Political Communication in Europe*. New York/London: Routledge, s. 29-42.
- Canovan, M. (1984). 'People', Politicians and Populism. *Government and Opposition*, vol. 19(3), s. 312-27. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.1984.tb01048.x>.
- Canovan, M. (1999). Trust the People! Populism and the Two Faces of Democracy. *Political Studies*, nr. XLVII, s. 2-16.
- Canovan, M. (2005). *The people. Key concepts*. Cambridge; Malden, MA: Polity.
- Cardoso, F.H. og Faletto, E. (1979). *Dependency and Development in Latin America*. Berkeley: University of California Press.
- Carlsen, E.M. (2000). *De overflødiges oprør*. København: Centrum.
- Carlsen, E.M. (2013). Nationalpopulismens fremgang. I: J.J. Steen, S. Villemoes, og N.H. Jespersen, red., *Højrepopulismen. Venstrefløjens akilleshæl*. Frederiksberg: Frydenlund, s. 14-26.
- DF. (2002). Principprogram. Tilgængelig på: https://danskfolkeparti.dk/wp-content/uploads/2017/07/DF_PrincipProgramA5.pdf [Tilgæet 01.04.2020].
- Dyrberg, T.B. (2001). Racisme som en nationalistisk og populistisk reaktion på elitedemokrati. I: T.B. Dyrberg, A.D. Hansen, og J. Torfing, red., *Diskursteorien på arbejde*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag, s. 221-245.
- Dyrberg, T.B., Hansen, A.D., og Torfing, J. (2001). Metodiske refleksioner. I: T.B. Dyrberg, A.D. Hansen, og J. Torfing, red., *Diskursteorien på arbejde*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag, s. 319-38.
- Esmark, A., Laustsen, C.B., og Andersen, N.Å. (2005). *Poststrukturalistiske analysestrategier*. Frederiksberg: Roskilde Universitetsforlag.
- Germani, G. (1978). *Authoritarianism, Fascism, and National Populism*. NJ: Transaction Books.
- Green-Pedersen, C., og Odman, P. (2008). Going Different Ways? Right-Wing Parties and the Immigrant Issue in Denmark and Sweden. *Journal of European Public Policy*, vol. 15(3), s. 367-81. <https://doi.org/10.1080/13501760701847564>.
- Grys, A. (2005). *Populisme i rødt og hvidt - en diskursanalytisk undersøgelse af populistiske partier i Polen og Danmark*. Specialeafhandling. Københavns Universitet.
- Hansen, A.D. (2001). Lokaludvalg som konstruktion af politiske fællesskaber. I: T.B. Dyrberg, A.D. Hansen, og J. Torfing, red., *Diskursteorien på arbejde*. Roskilde: Roskilde Universitetsforlag, s. 131-60.
- Hansen, A.D. (2017a). Folket eksisterer ikke - derfor har vi populisme. Om Laclaus populismeteori. *Politik*, vol. 20(4), s. 10-28.
- Hansen, A.D. (2017b). Populismen styrker demokratiet. *Information*, 27. november 2017. Tilgængelig på: <https://www.information.dk/debat/2017/11/populismen-styrker-demokratiet> [Tilgæet 01.04.2020].

- Hansen, M.H. (2018). *Hvordan forvrænger populismen demokratiet?* København: Informations Forlag.
- Hawkins, K. (2009). Is Chávez Populist?: Measuring Populist Discourse in Comparative Perspective. *Comparative Political Studies*, vol. 42(8), s. 1040–67. <https://doi.org/10.1177/0010414009331721>.
- Hawkins, K. (2010). *Venezuela's Chavismo and Populism in Comparative Perspective*. New York: Cambridge University Press. Tilgængelig på: <http://search.ebsco-host.com/login.aspx?direct=true&scope=site&db=nlebk&AN=320386>
- Howarth, D. (2004). Applying Discourse Theory: The Method of Articulation. I: D. Howarth, og J. Torfing, red., *Discourse Theory in European Politics: Identity, Policy, and Governance*. London: Palgrave Macmillan Limited, s. 316–49.
- Howarth, D. (2014). Introduction. I: D. Howarth, red., *Ernesto Laclau: Post-Marxism, Populism and Critique*. London: Routledge, s. 1-20.
- Jagers, J., og Walgrave, S. (2007). Populism as Political Communication Style: An Empirical Study of Political Parties' Discourse in Belgium. *European Journal of Political Research*, vol. 46(3), s. 319–45. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2006.00690.x>.
- Jansen, R. (2015). Populist Mobilization: A New Theoretical Approach to Populism. I: C. de la Torre, red., *The promise and perils of populism: global perspectives*. Lexington: University Press of Kentucky, s. 159-88.
- Judis, J.B. (2016). *The populist explosion: how the great recession transformed American and European politics*. New York: Columbia Global Reports.
- Kazin, M. (1998). *The populist persuasion: an American history*. Ithaca, NY: Cornell University Press.
- Klages, E.P. (2003). Populisme eller hvad? Fremskridtspartiet og Dansk Folkeparti som reaktioner på politics as usual. *Politica*, vol. 35(4), s. 402–12.
- Knight, A. (1998). Populism and neo-populism in Latin America, especially Mexico. *Journal Of Latin American Studies*, vol. 30(2), s. 223–48.
- Kosiara-Pedersen, K. (2019). Change and Stability. How the Party Leaderships of the Danish Progress Party and Danish People's Party are Organized. *Polish Political Science Review*, vol. 7(1), s. 61–79. <https://doi.org/10.2478/ppsr-2019-0004>.
- Laclau, E. (1990). *New Reflections on the Revolution of Our Time: Ernesto Laclau*. Phronesis. London, New York: Verso.
- Laclau, E. (2005a). *On Populist Reason*. London: Verso.
- Laclau, E. (2005b). Populism: What's in a Name? I: F. Panizza, red., *Populism and the Mirror of Democracy*. London: Verso, s. 32–49.
- Laclau, E. (2007). *Emancipation(s)*. London: Verso.
- Laclau, E. (2011). *Politics and Ideology in Marxist Theory: Capitalism - Fascism - Populism*. London: Verso.
- Laclau, E. (2014). *The Rhetorical Foundations of Society*. London: Verso.
- Laclau, E., og Mouffe, C. (2014). *Hegemony and socialist strategy: towards a radical democratic politics*. London: Verso.

- Libak, A. (2018). *Forstå populismen!* København: Gyldendal.
- March, L. (2007). From the Vanguard of the Proletariat to Vox Populi: Left-populism as a 'Shadow of Contemporary Socialism. *SAIS Review*, vol. XXVII(1), s. 63–77.
- Marchart, O. (2007). In the Name of the People: Populist Reason and the Subject of the Political. *Diacritics*, vol. 35(3), s. 3–19. <https://doi.org/10.1353/dia.2007.0021>.
- Marker, S.L., og Hendricks, V.F. (2019). *Os og dem: Identitetspolitiske akser, ideer og afsporede debatter*. København: Gyldendal.
- Mény, Y., og Surel, Y. (2002). The Constitutive Ambiguity of Populism. I: Y. Mény og Y. Surel, red., *Democracies and the populist challenge*. Basingstoke: Palgrave, s. 1-24.
- Meret, S., og Siim, B. (2013). Gender, Populism and Politics of Belonging: Discourses of Right-Wing Populist Parties in Denmark, Norway and Austria. I: B. Siim og M. Mokre, red., *Negotiating Gender and Diversity in an Emergent European Public Sphere*. London: Palgrave Macmillan, s. 78-94.
- Moffitt, B., og Tormey, S. (2014). Rethinking Populism: Politics, Mediatisation and Political Style. *Political Studies*, vol. 62(2), s. 381–97. <https://doi.org/10.1111/1467-9248.12032>.
- Mouffe, C. (2005). *On the political*. London; New York: Routledge.
- Mouffe, C. (2018). *For a Left Populism*. London: Verso.
- Mudde, C. (2004). The Populist Zeitgeist. *Government and Opposition*, vol. 39(4), s. 541–63. <https://doi.org/10.1111/j.1477-7053.2004.00135.x>.
- Mudde, C. (2007). *Populist radical right parties in Europe*. Cambridge, UK ; New York: Cambridge University Press.
- Mudde, C., og Kaltwasser, C.R. (2015). Vox Populi or Vox Masculini? Populism and Gender in Northern Europe and South America. *Patterns of Prejudice*, vol. 49(1–2), s. 16–36. <https://doi.org/10.1080/0031322X.2015.1014197>.
- Mudde, C., og Kaltwasser, C.R. (2013). Exclusionary vs. Inclusionary Populism: Comparing Contemporary Europe and Latin America. *Government and Opposition*, vol. 48(2), s. 147–74. <https://doi.org/10.1017/gov.2012.11>.
- Müller, J.-W. (2014). 'The People Must Be Extracted from Within the People': Reflections on Populism. *Constellations*, vol. 21(4), s. 483–93. <https://doi.org/10.1111/1467-8675.12126>.
- Müller, J.-W. (2016). *Hvad er populisme?* København: Informations Forlag.
- NB. (2015). Principprogram: Danmark har brug for Nye Borgerlige. Tilgængelig på: https://nyeborgerlige.dk/wp-content/uploads/nyeborgerlige_principprogram.pdf.
- NB. (2020). *Nye Borgerlige: Aldrig mere et 2015*. [Coverbillede på Facebook]. [online]. Tilgængelig på: <https://www.facebook.com/nyeborgerlige/photos/p.1678606498947566/1678606498947566/?type=1&theater> [Tilgået d. 01.04.2020]
- Näsström, S. (2007). The Legitimacy of the People. *Political Theory*, vol. 35(5), s. 624–58. <https://doi.org/10.1177/0090591707304951>.

- Pelinka, A. (2018). Identity politics, populism and the far right. I: R. Wodak og B. Forchtnner, red., *The Routledge Handbook of Language and Politics*. Milton Park, Abingdon, Oxon ; New York, NY: Routledge, s. 618-28.
- Ritzau. (2015). OVERBLIK: Fem dage med flygtningekrise i Danmark. *Fyens Stifttidende*, 10. september 2015. Tilgængelig på: <https://fyens.dk/artikel/overblik-fem-dage-med-flygtningekrise-i-danmark> [Tilgået d. 01.04.2020].
- Roberts, K.M. (1995). Neoliberalism and the Transformation of Populism in Latin America: The Peruvian Case. *World Politics*, vol. 48(1), s. 82–116.
- Rydgren, J. (2005). Is Extreme Right-Wing Populism Contagious? Explaining the Emergence of a New Party Family. *European Journal of Political Research*, vol. 44(3), s. 413–37. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6765.2005.00233.x>
- Southwell, P., og Lindgren, E. (2013). The Rise of Neo-Populist Parties in Scandinavia: A Danish Case Study. *Review of European Studies*, vol. 5(5), s. 128. <https://doi.org/10.5539/res.v5n5p128>
- Stanley, B. (2008). The Thin Ideology of Populism. *Journal of Political Ideologies*, vol. 13(1), s. 95–110. <https://doi.org/10.1080/13569310701822289>.
- Stavrakakis, Y. (2004). Antinomies of Formalism: Laclau's Theory of Populism and the Lessons from Religious Populism in Greece. *Journal of Political Ideologies*, vol. 9(3), s. 253–67. <https://doi.org/10.1080/1356931042000263519>.
- Stavrakakis, Y. og Katsambekis, G. (2014). Left-Wing Populism in the European Periphery: The Case of SYRIZA. *Journal of Political Ideologies*, vol. 19(2), s. 119–42. <https://doi.org/10.1080/13569317.2014.909266>.
- Stewart, A. (1969). The Social Roots. I: G. Ionescu og E. Gellner, red., *Populism. Its Meanings and National Characteristics*. London: Weidenfeld and Nicholson, s. 180–96.
- Stormhøj, C. (2013). *Poststrukturalismer: videnskabsteori, analysestrategi, kritik*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Sunstein, C.R. (2011). *Going to Extremes: How like Minds Unite and Divide*. Oxford; Madrid: Oxford University Press.
- Svåsand, L. (1998). Scandinavian Right-Wing Radicalism. I: H. G. Betz og S. Immerfall, red., *The New Politics of the Right: Neo-Populist Parties and Movements on Established Democracies*. New York: St. Martin's Press, s. 77–94.
- Thorup, M. (2009). Politik er krig og de andre er forrædere - om populisme og Dansk Folkeparti. I: A. Jessen, red., *Stuerent? Dansk Folkeparti, populisme, antimuslimsk retorik og offermytologi*. Frederiksberg: Frydenlund, s. 77-84.
- Thulesen Dahl, K. (2019a). Kristian Thulesen Dahl: Jeg er stolt af, at vi har overbevist andre partier om truslen fra islamismen. *Information*, 24. maj 2019. Tilgængelig på: <https://www.information.dk/debat/2019/05/kristian-thulesen-dahl-stolt-overbevist-andre-partier-truslen-islamismen> [Tilgået d. 01.04.2020].
- Thulesen Dahl, K. (2019b). Årsmødetale, Dansk Folkepartis årsmøde 2019. Tilgængelig på: https://danskfolkeparti.dk/wp-content/uploads/2019/09/Kristian_Thulesen_Dahls_årsmødetale_2019.pdf [Tilgået d. 01.04.2020].

- Vermund, P. (2019a). Pernille Vermund: Står det til os, bliver valget den 5. juni det sidste udlændingevalg i Danmark. *Information*, 13. maj 2019. Tilgængelig på: <https://www.information.dk/debat/2019/05/pernille-vermund-staar-valget-5-juni-sidste-udlaendingevalg-danmark> [Tilgået 01.04.2020].
- Vermund, P. (2019b). Årsmødetale, Nye Borgerliges årsmøde 2019. Tilgængelig på: <https://dansketalen.dk/tale/pernille-vermunds-tale-paa-nye-borgerliges-aarsmøde-2019/> [Tilgået 01.04.2020].
- Vigsø, O. (2011). Moralpholitik og marketing – Dansk Folkepartis brug af pressemeddelelser. *MedieKultur: Journal of media and communication research*, vol. 28(52), s. 153-172. <https://doi.org/10.7146/mediekultur.v28i52.4317>.
- Westlind, D. (1996). *The politics of popular identity: understanding recent populist movements in Sweden and the United States*. Lund, Sweden: Lund University Press.
- Weyland, K. (2001). Clarifying a Contested Concept: Populism in the Study of Latin American Politics. *Comparative Politics*, vol. 34(1), s. 1-22. <https://doi.org/10.2307/422412>.
- Wolkenstein, F. (2019). Populism, Liberal Democracy and the Ethics of Peoplehood. *European Journal of Political Theory*, vol. 18(3), s. 330–48. <https://doi.org/10.1177/1474885116677901>.